

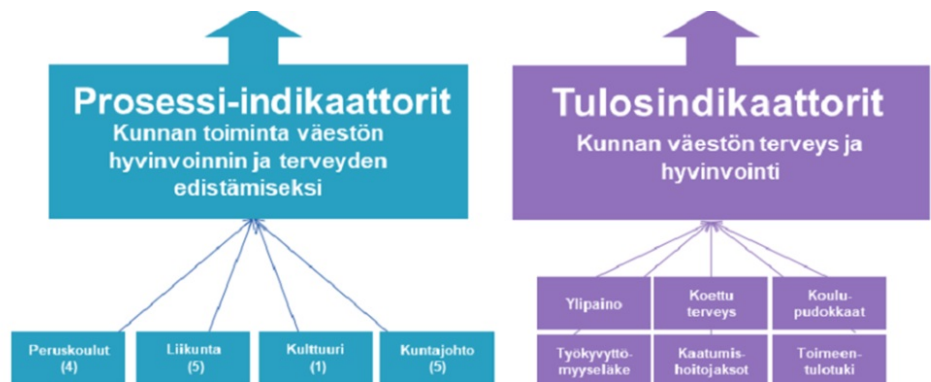
Valtionavustus / hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa (HYTE-kerroin)

Hyvinvointilautakunta 13.12.2022 § 87
201/02.08.01/2022

Kunnille otetaan vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveystalvet siirtyvät hyvinvointialueiden järjestettäväksi.

HYTE-kertoimen myötä kunnille jaetaan vuoden 2023 alussa ensimmäisen kerran valtionosuuden lisäosa. Myös hyvinvointialueille on suunniteltu HYTE-kertoimen mukaista kannustinta vuodesta 2026 lähtien. Tällä pyritään kannustamaan hyvinvointialueita erityisesti sellaiseen toimintaan, joka kohdistuu kansansairauksien ehkäisyyn, ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn sekä sosiaalisen hyvinvoinnin ja työllistymisen edistämiseen. Kuntien ja hyvinvointialueiden palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä on tärkeää, sillä hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 15 §:ssä tarkoitettua hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosaa määriteltäessä käytetään kahdenlaisia indikaattoreita: kunnan toimintaa kuvaavia prosessi-indikaattoreita ja tuloksia kuvaavia tulosindikaattoreita (liite 1). Indikaattoreiden soveltuvuus arvioidaan määräjain eli ne eivät tule olemaan aina samoja.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (15 kpl) mittaavat nykytilannetta. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on". Toimintaa kuvaavat indikaattorit kattavat seuraavat toiminnot: peruskoulut (4 yksittäistä indikaattoria), liikunta (5 yksittäistä indikaattoria), kuntajohto (5 yksittäistä indikaattoria) ja kulttuuri (1 yksittäinen indikaattori).

Toimintaa kuvaavien indikaattoreiden määrä on kohtalaisen suuri, jotta toimintaa voidaan arvioida mahdollisimman laajasti. Jos indikaattoreita olisi vain muutama, olisi vaarana, että tehtäisiin vain niitä asioita, joita HYTE-kertoimessa mitataan. Nyt valitut indikaattorit mittaavat laajasti tekemisiä aina johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista, resursseista ja kuntalaisten

osallisuuden edistämisestä käytännön tekemisiin. Tärkeää on myös työn pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus.

Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä seuraavilla osa-alueilla: ylipaino, koettu terveys, koulupudokkaat, työkyvyttömyyseläke, kaatumishoitojaksot ja toimeentulotuki.

Tulosindikaattoreiden valintaperusteena on, että kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin ja eri ikäryhmät ovat niissä edustettuina. Jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta. Tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

HYTE-kannustin ei ole pelkästään symbolinen, vaan sillä on suuri merkitys niin toiminnallisesti, taloudellisesti kuin hyvinvointijohtamisen näkökulmasta. Alustavasti on kaavailtu, että kunnille jaettava kannustinraha olisi noin 100 miljoonaa euroa, jolloin kannustinrahan maksimi olisi 21,80 euroa/asukas. Tämä ei ole korvamerkittyä, vaan yleiskatteellista eli se sisältyy kunnan saamaan valtiosuuteen. Kunta voi käyttää saamansa summan valtiosuuden perusteissa osoitettujen tehtävien hoitamiseen.

Valtionvarainministeriön valtiosuuksien ennakkolisten laskentatietojen mukaan vuonna 2023 Mäntsälän kunnan saama kannustinraha olisi yhteensä 352 353 euroa. Tämä tarkoittaisi noin 16,8 euroa/asukas. Lopullinen valtiosuuslaskelma vuodelle 2023 julkaistaan tammikuussa 2023.

Valmistelija	Hyvinvointipäällikkö Vuokko Leirimaa, sähköposti vuokko.leirimaa(@)mantsala.fi
Esittelijä	Hyvinvointipäällikkö Leirimaa Vuokko
Päätösehdotus	Merkitään tiedoksi.
Päätös	Merkittiin tiedoksi.

Liite 1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosaa määriteltäessä käytettävät indikaattorit